

Zitting 1980–1981

16 813 (R 1165)

Ontwerp van Rijkswet tot herziening van het militair tuchtrecht (Wet militair tuchtrecht)**Ontwerp van Rijkswet tot wijziging van het Wetboek van Militair Strafrecht in verband met de herziening van het militair tuchtrecht en ter afschaffing van de doodstraf****Ontwerp van wet tot wijziging van het Wetboek van Strafrecht, de Dienstplichtwet, de Militaire Ambtenarenwet 1931, het Besluit Buitengewoon Strafrecht, de Wet van 10 juli 1947 (Stb. H 233) en de Wet Oorlogsstrafrecht in verband met de herziening van het militair straf- en tuchtrecht en ter afschaffing van de doodstraf**

C

NADER RAPPORT

Aan de Koningin

's-Gravenhage, 19 mei 1981

Blijkens de mededeling van de Directeur van Uw Kabinet van 29 april 1981, no. 4, machtigde Uwe Majesteit de Raad van State van het Koninkrijk zijn advies betreffende de bovenvermelde ontwerpen rechtstreeks aan de eerste ondergetekende te doen toekomen. Dit advies gedateerd 12 mei 1981, no. 810506/7, mogen wij U hierbij aanbieden.

De Raad van State spreekt zijn waardering uit voor de heldere wijze waarop de onderhavige materie in de voorgestelde ontwerpen is neergelegd en verwerkt. De Raad betreurt het dat hij niet het materiële oordeel van het Centraal Georganiseerd Overleg Militairen in zijn advies heeft kunnen betrekken.

Wij zijn erkentelijk voor de waardering, uitgesproken door de Raad. Ook wij betreuren het dat het college niet het genoemd oordeel bij zijn advisering heeft kunnen betrekken.

De opmerkingen van de Raad worden in het navolgende besproken.

a. Ontwerp van Rijkswet tot herziening van het militair tuchtrecht

1. De Raad merkt allereerst op dat in de twee bovengenoemde ontwerpen van Rijkswet een strakke scheiding wordt verwezenlijkt tussen berechting enerzijds van strafbare feiten door de strafrechter en anderzijds van tuchtvergrijpen door de tuchtrechter.

De Raad constateert dat de memorie van toelichting bij artikel 2 van het eerstgenoemde ontwerp in deze opmerkt, dat bij eendaadse samenloop tussen een strafbaar feit en de schending van een gedragsregel van deze wet na inwerkingtreding van de hier ontworpen regeling slechts één weg openstaat: de zaak komt bij uitsluiting voor behandeling door het openbaar ministerie in aanmerking, dat het feit kan aanbrengen bij de strafrechter.

De Raad acht denkbaar gevallen waarin sprake is van samenvallen van tucht- en strafrecht en waarin de com-

mandant onmiddellijk ingrijpen geboden acht, ten einde het onderlinge vertrouwen binnen de beperkte leefgemeenschap, dat door deze vergrijpen is geschonden, te herstellen. Dikwijls zal het hierbij volgens de Raad gaan om lichte vergrijpen, die zich nauwelijks voor een strafrechtelijke procedure lenen welke niettemin blijkens het voorliggende ontwerp als enige weg openstaat. Hier openbaart zich een spanningsveld waarin het ontwerp niet voorziet, terwijl de memorie van toelichting eraan voorbij gaat, aldus de Raad.

Het college is van oordeel dat ten opzichte aan de hier gesignaleerde behoefte van de praktijk geen aandacht is besteed.

De Raad merkt op dat, indien het voornemen zou bestaan zulks te doen bij de met de hier aan de orde zijnde wetsontwerpen zeer nauw verband houdende wijziging van het militair strafprocesrecht, het door hem als een

bezwaar wordt ondervonden, dat deze wijziging niet tegelijk met het onderhavige ontwerp ter beoordeling voorligt.

De door de Raad bedoelde behoefte aan snel optreden kan zich naar onze mening in bepaalde gevallen inderdaad voordoen. Het systeem van de ontwerpen is intussen wel, dat inbreuken op het strafrecht, ook al zijn ze van geringe aard, ook door de strafrechter worden behandeld. De strafrechtelijke weg is dus wel aangewezen, maar naar onze opvatting ziet de Raad voorbij aan de mogelijkheden die het strafrecht uit het oogpunt van een snel optreden biedt. De dwangmaatregelen van het strafprocesrecht geven die mogelijkheid met name bij ernstige delicten en hantering daarvan kan reeds gunstig op het bedoelde leefklimaat werken. Voorts biedt het strafprocesrecht mogelijkheden in de vorm van een snel optreden van het openbaar ministerie (men denke aan transactie) en een spoedige berechting door de politierechter, welke mogelijkheden ook en vooral bij lichtere strafbare feiten bestaan. Naar onze opvatting zijn de strafrechtelijke middelen toereikend, ook in de situatie, door de Raad geschetst. De toelichting op artikel 2 Wet militair tuchtrecht is in bovenstaande zin aangevuld.

Het wetsontwerp met betrekking tot het militair strafprocesrecht behoeft op deze punten geen bijzondere voorzieningen te bevatten zodat het ontbreken van de tekst ervan thans geen bezwaren oplevert.

2. De Raad merkt op dat de militair die een dienstbevel niet opvolgt en daardoor artikel 15 overtreedt een beroep kan doen op de uitsluitingsgrond van artikel 16 indien hij de bevolen gedraging te goeder trouw als onrechtmatig beschouwde, en vraagt zich af of die bescherming van de mindere geen parallel dient te vinden ten aanzien van de meerdere die te goeder trouw een onrechtmatig bevel geeft en daardoor artikel 28 overtreedt.

Wij willen wijzen op het verschil in positie tussen de meerdere die een bevel geeft en de mindere die dat bevel moet opvolgen. Op eerstgenoemde rust een zwaardere verantwoordelijkheid, en daarop is de opleiding van de meerdere mede gericht. Van hem mag worden verwacht dat hij in staat zal zijn, meer dan de mindere dat kan doen, zich rekenschap te geven van de al dan niet rechtmatigheid van een bevel, dat hij overweegt te geven. Daarom hebben wij geen aanleiding gezien om een expliciete uitsluitingsgrond op

dit punt ten behoeve van de meerdere op te nemen. Wij betwijfelen ook of een uitdrukkelijke bepaling daaromtrent het gezag van de meerdere, met name in moeilijke situaties, ten goede zou komen. Wel blijft uiteraard altijd de mogelijkheid bestaan, dat de meerdere die te goeder trouw dwaalde, een beroep daarop doet, dat de tuchtrechter ook los van een wettelijk vastgelegde uitsluitingsgrond zou kunnen honoreren.

3. De Raad haalt de toelichting op artikel 32 aan waar wordt gesteld dat de beperkingsgrond van het eerste lid van dat artikel inzake de bestrijding of voorkoming van ongeregelde en van verstoring van het ordelijk verloop van de dienst een uitwerking is van de beperkingsgrond van artikel 1.9, tweede lid, van de nieuwe Grondwet: het tegengaan van wanordelijkheden. Volgens het college rijst de vraag of deze uitwerking niet ruimer is dan artikel 1.9 toestaat. De Raad acht het aannemelijk dat de wanordelijkheden als bedoeld in artikel 1.9 betrekking hebben op verstoring van de rust op de openbare weg, terwijl het in artikel 32 genoemde begrip «ordelijk verloop van de dienst» volgens de Raad een veel verdergaand begrip lijkt te kunnen inhouden. De toelichting op het artikel stelt weliswaar aan het slot dat dit begrip niet ruimer dient te worden gehanteerd dan in zijn zakelijke, organisatorisch-technische betekenis, maar erg verhelderend acht het college deze toelichting niet. Het komt de Raad genest voor de terminologie van artikel 1.9 te volgen of aan te geven waarom daarmee niet kan worden volstaan, waarbij in het laatste geval duidelijker ware aan te geven wat met «ordelijk verloop van de dienst» in de artikelen 32 en volgende wordt bedoeld.

De opvatting van de Raad van State als zou het begrip wanordelijkheden, gebezigd in artikel 1.9, slechts betrekking hebben op verstoring van de rust op de openbare weg, is te beperkt en niet in overeenstemming met de toelichting die op genoemd grondwetsartikel is gegeven. Zoals wij in onze toelichting hebben gesteld wijst de wetsgeschiedenis van artikel 1.9 (o.m. de memorie van toelichting, bladzijde 21) erop dat de inhoud van het begrip «ter bestrijding of voorkoming van wanordelijkheden» beïnvloed kan worden door de context waarbinnen het moet worden toegepast. Met deze interpretatie is niet te rijmen de opvatting, als zou bijvoorbeeld op een kazerneterrein, zijnde geen openbare weg, de orde niet mogen worden bewaard door beper-

king van een grondrecht als het recht van betoging. De strekking van de toelichting op artikel 1.9 is juist veeleer dat de overheid in bepaalde situaties de inhoud van het begrip kan afstemmen op de bijzondere omstandigheden, waarbij zwaardere eisen kunnen worden gesteld met het oog op de bestrijding van wanordelijkheden. De situatie binnen een militair complex is anders dan die op straat, omdat de functie van dat complex specifiek is.

Wij hebben aldus ruimschoots in de toelichting de grondslag aangegeven voor de uitwerking van het begrip wanordelijkheden en menen dat strekking en wetsgeschiedenis van artikel 1.9 steun geven voor het hanteren van de begrippen «ongeregelde» en «ordelijk verloop van de dienst». Het ordekarakter van eerstgenoemd begrip is duidelijk en in de toelichting met voorbeelden (refletjes, opstootjes) geïllustreerd. De opmerking van de Raad dat duidelijker ware aan te geven wat bedoeld wordt met «ordelijk verloop van de dienst» hebben wij ter harte genomen. Wij schreven in de toelichting dat het begrip niet ruimer dient te worden gehanteerd dan zijn zakelijke, organisatorisch-technische betekenis. Thans hebben wij deze formulering aangevuld met enkele voorbeelden ter verduidelijking van onze bedoeling: het belemmeren van een militaire oefening door een demonstratie, het lamleggen van een redelijke organisatie binnen een kazerne, het feitelijk beletten van een behoorlijke functie-uitoefening van andere militairen.

4. Vervolgens merkt de Raad op dat de toelichting bij en de tekst van artikel 35 de vraag oproept of met de kwalificatie «die mogendheid betreffende» wel is voldaan, voor zover het stationering in andere NAVO-landen betreft, aan de plicht voortvloeiende uit artikel II van het NAVO-statusverdrag: «zich onthouden van elke politieke activiteit»? Met deze plicht lijkt zich volgens de Raad wel te verdragen de bedoeling om in ieder geval niet «activiteiten die de Nederlandse politiek tot onderwerp hebben» uit te sluiten. De kwalificatie wekt eerder de indruk dat politieke activiteit, een andere mogendheid betreffende dan die van het land waar de militair verblijft, bij voorbeeld een andere NAVO-bondgenoot, wel toegelaten is. Dat lijkt de Raad niet overeenkomstig de strekking van genoemd artikel II. Ook buiten de kring van de NAVO blijkt een dergelijke vrijheid moeilijk te rijmen met het belang van Nederland redelijke betrekkingen

met andere mogelijkheden te onderhouden, aldus de Raad en hij noemt politieke activiteit van Nederlandse militairen in de Libanon met betrekking tot de Israëlische politiek.

Wij geven aan de Raad toe dat de in artikel 35 neergelegde beperking bij nadere overweging niet volledig overeenstemt met de strekking van artikel II van het NAVO-statusverdrag, terwijl ook, zoals de Raad terecht aanvoert, buiten de kring van de NAVO een te grote mate van vrijheid tot het ontplooiën van politieke activiteiten blijft bestaan, die moeilijk te rijmen is met de Nederlandse belangen ten opzichte van andere mogelijkheden.

Zowel de tekst van artikel 35 als de daarop betrekking hebbende toelichting zijn thans aangepast, zodat duidelijk blijkt dat de ontplooiing van politieke activiteiten tijdens verblijf in het buitenland voor de uitoefening van de dienst slechts is toegestaan voor zover deze activiteiten het Koninkrijk betreffen.

5. De Raad merkt op dat hij inzicht dat de tuchtprocedure in betrekkelijk kleine eenheden (een compagnie, een schip), waarvan de leden zeer op elkaar zijn aangewezen, zich in het algemeen niet voor volledige openbaarheid leent (zie de artikelen 65, tweede lid, en 90, tweede lid), doch eerder een interne en besloten aangelegenheid zal zijn, waar gevoelens van privacy en vrees voor stigmatisering een niet onbelangrijke rol spelen.

Toch kan naar zijn mening ook die interne procedure de nodige waarborg voor een zekere openbaarheid bevatten.

Het is de Raad bekend dat bij voorbeeld de Koninklijke marine richtlijnen hanteert die voorschrijven, dat bij het uiteindelijk onderzoek door de commandant naast de beschuldigde en zijn vertrouwensman (divisiechef) onder meer aanwezig zijn de vertegenwoordiger van de categorie, waartoe de beschuldigde behoort (eerste officier, chef d'équipage).

Het college beveelt aan dat de wet de mogelijkheid opent deze gereglementeerde openbaarheid per delegatie te regelen.

Terecht merkt de Raad op dat ook een interne procedure een zekere mate van openbaarheid van het tuchtproces mogelijk maakt en de verwijzing naar de thans voor de Koninklijke marine geldende richtlijnen lijkt ons in dit verband verhelderend. Anders dan de Raad zijn wij evenwel van oordeel dat daartoe geen delegatiemogelijkheid in de wet behoeft te worden opgenomen.

De wet sluit immers niet uit dat door de met het onderzoek belaste commandant andere personen worden uitgenodigd of toegelaten dan de in de wet genoemde. Het ligt in het voorplan van de eerste ondergetekende op dit terrein nadere aanwijzingen aan de commandanten te geven.

6. De Raad merkt op dat het maximum van de straf van geldboete in de wet zelf is geregeld, te weten in artikel 43. Gelet op de voortdurende geldtoewarding en het betrekkelijk lage maximum van honderd gulden stelt hij de vraag of het niet raadzaam voorkomt aan enige vorm van indexering te denken en zulks bij algemene maatregel van bestuur te doen plaatsvinden. In dit verband wijst de Raad op artikel 46 van de wet, waar delegatie is voorgeschreven ten aanzien van de invordering, de inhouding, de verantwoording en de bestemming van de ingevorderde of ingehouden gelden.

Wij erkennen dat in het door de Raad voorgestane niveau van regelgeving een snelle aanpassing van het maximum van de straf van geldboete aan de inkomenspositie van de militair mogelijk is. Daartegenover staat evenwel dat de rechtszekerheid eist dat de maximumhoogte van de geldboete niet via een stelsel van indexering wordt aangepast. Naar ons oordeel weegt de eis van rechtszekerheid in dit verband zwaar. Daarbij is van belang dat indexering ook bij andere sanctieregelingen niet gebruikelijk is. Wij menen dan ook dat de regeling zoals is voorgesteld in artikel 43 van het ontwerp, de voorkeur verdient.

Wat de opmerking van de Raad over de delegatie inzake invordering, inhouding, verantwoording en bestemming van de ingevorderde of ingehouden gelden betreft wijzen wij erop dat het daar gaat om bepalingen van administratieve aard die niet op één lijn zijn te stellen met een principiële regeling als de hoogte van de boete.

7. De Raad merkt op dat artikel 78, zesde lid, de vraag doet rijzen of in het kader van het gewone beroep de geldigheid van het dienstvoorschrift nog aan de orde kan worden gesteld. Een toelichting bij dat lid acht de Raad gewenst.

De ratio van het lid is om duidelijk aan te geven dat er geen (hoger) beroep openstaat tegen deze beslissing van de rechtbank, zoals dat op grond van artikel 97 het geval is tegen de beslissing van de rechtbank, indien er beroep is ingesteld tegen een uitspraak in eerste aanleg. Wel is denkbaar dat

het facet van vermeende tegenstrijdigheid van dienstvoorschriften in het kader van de behandeling van het beroep tegen de uitspraak in eerste aanleg van de desbetreffende zaak opnieuw aan de orde komt, maar het is ongewenst dit punt opnieuw door hetzelfde college te laten beslissen (zie art. 78, tweede lid). Het is ook niet aannemelijk dat het dat punt anders zou beoordelen. Ter verduidelijking hebben wij het zesde lid van artikel 78 van een toelichting in bovengenoemde zin voorzien.

b. Ontwerp van Rijkswet tot wijziging van het Wetboek van Militair Strafrecht in verband met de herziening van het militair tuchtrecht en ter afschaffing van de doodstraf

1. De Raad merkt op dat in artikel I onder V het bepaalde met betrekking tot de landstorm wordt geschrapt zonder enige nadere toelichting. Hij acht deze wel gewenst. Wij hebben deze opmerking ter harte genomen en de toelichting op dit artikel aangevuld met een passage, waarin wordt gewezen op het feit dat de landstorm is opgeheven.

2. De Raad merkt op dat in artikel II onder E het opschrift van de vierde titel (Misdriften waardoor het functioneren van de krijgsmacht wordt belemmerd) zo is geformuleerd dat het geen duidelijk onderscheid biedt ten opzichte van de opschriften van de andere titels. Immers, zo beoogt het college, misdrijven waardoor de militair zich aan de vervulling van dienstverplichtingen onttrekt (Titel III) en schending van het dienstbevel (Titel V) kunnen eveneens een belemmering voor het functioneren van de krijgsmacht vormen. Volgens de Raad verdient een ander opschrift voor de vierde titel de voorkeur.

Aan de Raad zij toegegeven dat de schending van een dienstbevel of de ongeoorloofde afwezigheid een hinderpaal kunnen vormen voor het goed functioneren van de krijgsmacht. Het begrip «belemmeren» veronderstelt echter dat er een zekere toelag is om het goed functioneren van de krijgsmacht te dwarsbomen. Dit blijkt al uit de eerste twee bepalingen van de titel, en nog sterker komt het tot uiting in artikel 117 dat de sabotage betreft, en de daarop volgende bepalingen inzake de insubordinatie. De strafbepalingen van deze titel beogen dus mede en vooral een zekere gezindheid om het belemmeren van een goed functioneren van de krijgsmacht tegen te gaan.

Wij zouden daarom dit laatste begrip niet in het opschrift willen missen.

Naar aanleiding van de opmerking van de Raad van State hebben wij wel de formulering van het opschrift in de actieve vorm gesteld, om het bovenstaande beter tot zijn recht te doen komen. Het opschrift luidt nu: «Misdrijven waardoor de militair het functio- neren van de krijgsmacht belem- mert». In aansluiting hierop hebben wij het opschrift van de overeenstem- mende derde paragraaf van hoofdstuk II van het ontwerp Wet militair tucht- recht in gelijke zin gewijzigd.

3. De Raad wijst er voorts op dat de toelichting op de in artikel II onder E voorgestelde artikelen 128 en 129 stelt dat er onvoldoende grond bestaat om volharding in ongehoorzaamheid om een dienstbevel op te volgen als een strafverzwarende omstandigheid aan te merken, omdat dit in feite geen zwaarder effect heeft op het optreden van de krijgsmacht dan de ongehoor- zaamheid zonder meer. Het college merkt op dat deze stelling wellicht zou kunnen worden verduidelijkt met een nadere toelichting ter zake.

Wij hebben aan deze suggestie van de Raad gevolg gegeven door aan het slot van de eerste alinea van de toelichting op de artikelen 128 en 129 de stelling, dat volharding in ongehoor- zaamheid geen zwaarder effect heeft, aan te vullen met een zinsnede luiden- de: «immers het bevel blijft door de volharding niet uitgevoerd en de scha- de, daardoor aangericht, dezelfde».

4. De Raad wijst er vervolgens op dat de toelichting op het in artikel II onder E voorgestelde artikel 140 (dienst- weigering) stelt dat de gezindheid om iedere vorm van dienst na te laten kernpunt van de strafwaardigheid is, maar dit lijkt, zo meent het college, on- voldoende duidelijk in de wetstekst tot uiting te komen die spreekt van «enigerlei dienst». Het woord «enigerlei» betekent (Van Dale) «van een of andere soort», terwijl blijkens de toelichting wordt bedoeld: iedere, van welke soort dan ook, aldus de Raad.

Wij hebben de opmerking van de Raad ter harte genomen, en in de tekst van het voorgestelde artikel 140, eer- ste lid, in plaats van «enigerlei dienst» de uitdrukking «iedere dienst, van wel- ke soort ook,» opgenomen.

5. De Raad noemt het in artikel II on- der M opgenomen nieuwe artikel 163, dat als maximumstraf een gevange- nisstraf van ten hoogste twintig jaren stelt. Het college wijst er op dat de toe-

lichting op deze bepaling vermeldt dat levenslange gevangenisstraf de hoog- ste strafbedreiging ter zake van dit misdrijf gaat vormen, en merkt op dat artikel en toelichting niet op elkaar zijn afgestemd. Voorts stelt de Raad dat in de toelichting niet wordt ingegaan op het buiten toepassing laten van artikel 81 van het Wetboek van Strafrecht.

De opmerking van de Raad over het verschil tussen tekst en toelichting op het voorgestelde artikel 163 is juist. Wij hebben de wetstekst in overeen- stemming met de in de toelichting uit- gesproken bedoeling gebracht.

Het buiten toepassing laten van arti- kel 81 van het Wetboek van Strafrecht geschiedt reeds in het bestaande arti- kel 148, tweede lid, van het Wetboek van Militair Strafrecht, en de ratio er- van is indertijd (Van der Hoeven, Geschiedenis van het Wetboek van Mi- litair Strafrecht, boek II, blz. 399) be- schreven in die zin, dat artikel 81 W.v.S. (dat met het plegen van geweld gelijk stelt het brengen in staat van be- wusteloosheid of onmacht) alleen toe- passelijk is wanneer geweld middel is tot bereiking van het in een bepaling omschreven doel, niet wanneer het plegen van geweld zelf het misdrijf op- levert. Deze verduidelijking is naar aanleiding van 's Raads opmerking thans in de onderhavige toelichting overgenomen.

c. Ontwerp van Wet tot wijziging van het Wetboek van Strafrecht, de Dienst- plichtwet, de Militaire Ambtenarenwet 1931, het Besluit Buitengewoon Straf- recht, de Wet van 10 juli 1947 (Stb. no. H 233) en de Wet Oorlogsstrafrecht in verband met de herziening van het mi- litair straf- en tuchtrecht en ter afschaf- fing van de doodstraf

1. De Raad merkt op dat artikel II, eerste lid, onder b, voorstelt in artikel 22 van de Dienstplichtwet een nieuw tweede lid in te voegen waarin de Mi- nister van Defensie een discretionaire bevoegdheid krijgt personen van de militaire dienst uit te sluiten.

De toelichting op dit artikel (bladzij- de 174, eerste onvolledige alinea) geeft een motivering voor deze discre- tionaire bevoegdheid welke naar het oordeel van de Raad niet overtuigend is. Wanneer het de bedoeling is dat slechts in die gevallen, waarin het mo- tief algehele dienstweigering is, uit- sluiting zal plaatsvinden dan vindt de Raad dat dit ofwel in de memorie van toelichting of in de tekst van het arti- kelliid tot uiting zou moeten worden gebracht

Wij merken op dat in de memorie van toelichting tot uitdrukking is ge- bracht dat genoemde wetsbepaling wordt voorgesteld om de mogelijkheid te scheppen een dienstplichtige die veroordeeld is ter zake van een misdrijf waaraan als motief algehele dienst- weigering ten grondslag lag, uit te sluiten van de dienst. De behoefte aan deze mogelijkheid doet zich voor in- dien betrokkene is veroordeeld tot ge- vangenisstraf van kortere duur dan zes maanden en hij derhalve niet reeds van de dienst wordt uitgesloten op grond van artikel 22, eerste lid, van de Dienstplichtwet. In de memorie van toelichting is voorts gesteld dat het in het voornemen ligt om in de gevallen, waaraan inderdaad algehele dienst- weigering ten grondslag ligt, van deze bevoegdheid tot uitsluiting gebruik te gaan maken. Het gaat ons echter te ver om nu al uit te spreken dat dit beleids- voornemen voorgoed beperkt zal blij- ven tot alleen de genoemde groep van gevallen. Het lijkt ons juist te stellen dat weliswaar thans het voornemen be- staat het gebruik van deze bevoegd- heid tot uitsluiting te beperken tot die gevallen waaraan algehele dienstwei- gering ten grondslag ligt, maar dat de mogelijkheid blijft dat beleid uit te breiden tot andere gevallen van veroordeling ter zake van een van de mis- drijven omschreven in artikel 45, twee- de lid, van de Dienstplichtwet en het voorgestelde artikel 108 van het Wet- boek van Militair Strafrecht.

Wij veroorloven ons U in overwe- ging te geven de hierbij gevoegde, overeenkomstig het vorenstaande ge- wijzigde, ontwerpen van Rijkswet en memorie van toelichting met bijlagen aan de Tweede Kamer der Staten-Ge- neraal en de Staten van de Nederland- se Antillen te zenden, alsmede het ont- werp van wet aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

De Staatssecretaris van Defensie.
W. F. van Eekelen

De Minister van Justitie,
J. de Ruiters